

Ο ευρωπαϊκός μηχανισμός στήριξης. Ένας αποτυχημένος "ζουρλομανδύας"

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΘΑΚΗ*

Ο μόνιμος μηχανισμός σταθερότητας (European Stability Mechanism), όπως και ο σημερινός προσωρινός (European Financial Stability Mechanism) δεν πείθει κανέναν. Το ίδιο και ο μηχανισμός δημοσιονομικής επιτήρησης, που θα πετύχει την αποφυγή δημιουργίας δημοσιονομικών ελλειμμάτων στο μέλλον και θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο. Δεν έπεισαν τις "αγορές", τους "οίκους αξιολόγησης", τις κυβερνήσεις και φυσικά τους πολίτες της Ευρώπης, για διαφορετικούς, προφανώς, λόγους τον καθένα.

Τι είναι όμως ο έκτακτος και ο μόνιμος μηχανισμός στήριξης; Είναι ένας *μηχανισμός διαμεσολάβησης* ανάμεσα στις χρεωμένες χώρες, που δεν μπορούν να δανειστούν από τις αγορές, και τις ίδιες τις αγορές. Ο μόνιμος μηχανισμός καλύπτει δανεισμό των χωρών μέχρι 500 δισ. Για τον λόγο αυτό θα έχει διαθέσιμα εν δυνάμει 700 δισ. Πραγματικό χρήμα θα συνεισφέρουν οι 27 χώρες - μέλη μόλις 80 δισ. - και αυτά σταδιακά, εντός πενταετίας. Τα 620 δισ. θα είναι εγγυήσεις. Ο μηχανισμός ουσιαστικά, όπως και τώρα, θα δανείζεται από τις αγορές όσα χρήματα χρειάζεται με όρους πιστοληπτικής αξιοπιστίας AAA (λόγω των εγγυήσεων) και στη συνέχεια θα δανείζει τις χώρες με λίγο υψηλότερο επιτόκιο. Άρα το σχήμα είναι απλό. Δανείζεται ο μηχανισμός δεκαετή ομόλογα με 3% επιτόκιο και δανείζει στη συνέχεια τις χώρες με 4-5%. Αυτό γίνεται τώρα, το ίδιο θα γίνεται και μετά την 1η Ιανουαρίου του 2013 με τον μόνιμο μηχανισμό. Πρόκειται για μηχανισμό αναχρηματοδότησης του χρέους και όχι μηχανισμό "διάσωσης των οικονομιών" και με αυτήν την έννοια δεν είναι προφανές ότι παραβιάζει τη Λισσαβόνα. Οι χώρες συνεισφέρουν ελάχιστα χρήματα (μόλις 22 δισ. η Γερμανία σε μια πενταετία).

Η απόφαση της Ε.Ε. κάνει δύο ακόμα πράγματα. Πρώτον, μονιμοποιεί την παρουσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Σε κάθε προσφυγή χώρας στον μόνιμο μηχανισμό θα γίνεται δανεισμός με συμμετοχή του ΔΝΤ, άρα θεσμοθετείται το Μνημόνιο. Δεύτερον, οι ιδιώτες, που δανείζουν τις χώρες αυτές τώρα ή στο μέλλον, θα είναι συνυπεύθυνοι μέσω της υπογραφής, μαζί με το δάνειο, μιας αμοιβαίας συμφωνίας, που σημαίνει ότι θα συμμετέχουν στην αναδιαπραγμάτευση του χρέους μιας χώρας που θα προσφεύγει στον μηχανισμό, άρα θα συμμετέχουν και στις ζημιές σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής του χρέους. Ο τρόπος και η διαδικασία θα καθοριστούν στο μέλλον.

Τι σημαίνουν όλα αυτά για την Ελλάδα; Για την ώρα τίποτα. Για το μέλλον πολλά. Μονιμοποίηση του Μνημονίου και παρατεταμένη περίοδος ύφεσης. Η Ελλάδα έχει 350 δισ. χρέος, που λήγει, κατά μέσο όρο, σε 7 χρόνια. Η εξυπηρέτηση του χρέους, η αποπληρωμή του είναι προφανώς αδύνατη. Εδώ επενδύουν οι αγορές που έχουν στοιχηματίσει μαζικά στη χρεωκοπία ή την άμεση και ριζική αναδιάρθρωση του χρέους, με εκτεταμένη περικοπή του. Μπορεί να εξυπηρετεί θεωρητικά το χρέος της

με κάτι της τάξης των 15-20 δισ. τον χρόνο, όταν αποκτήσει πρωτογενή πλεονάσματα στον προϋπολογισμό της. Άρα το χρέος πρέπει να επιμηκυνθεί σε διάστημα 15-20 χρόνων και να περικοπεί ως έναν βαθμό.

Σήμερα το χρέος είναι πλέον συγκεντρωμένο. 110 δισ. είναι του προσωρινού μηχανισμού. 80 δισ. είναι στη δευτερογενή αγορά υποτιμημένα κατά 40% (ονομαστικής αξίας 120 δισ.), καθώς κάποιοι τα ξεφορτώνονται ήδη, έστω με μεγάλες απώλειες. Και 80-90 δισ. είναι στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αγορασμένα ή υποθηκευμένα έναντι ρευστότητας που δίνεται κυρίως στις ελληνικές τράπεζες. Τα υπόλοιπα είναι σε ασφαλιστικά ταμεία, τράπεζες και ιδιώτες. Ο μηχανισμός επιτρέπει τον απευθείας δανεισμό και την αγορά νέων εκδόσεων ομολόγων της χώρας. Απαγορεύει τα άλλα δύο. Να αγοράσει ομόλογα από τη δευτερογενή αγορά ή και απευθείας από την Κεντρική Τράπεζα.

Η προτεινόμενη διαχείριση του χρέους από την τρόικα (και τον μηχανισμό) είναι η ακόλουθη: Τα 110 δισ. που πρέπει να αποπληρωθούν από το 2013 μέχρι το 2020, η Ελλάδα δεν θα μπορεί μάλλον να τα πληρώσει, άρα θα έχει τη δυνατότητα να τα αναχρηματοδοτήσει με νέα ομόλογα που θα αγοράζει ο μηχανισμός στήριξης. Τα 80 δισ. που είναι στη δευτερογενή αγορά η τρόικα λέει να αγοραστούν κατά ένα μέρος, μέσω ιδίων πόρων - από τα 50 δισ. δηλαδή των ιδιωτικοποιήσεων. Και τα του Τρισέ, μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο μέλλον. Να ανταλλάγουν δηλαδή με νέες σειρές ομολόγων που θα εκδοθούν στο μέλλον. Το σχέδιο είναι αδύνατο, λόγω της αποτυχίας των στόχων του Μνημονίου και λόγω της “τιμωρίας” που επιφυλάσσει στη συνέχεια ο Μηχανισμός. Το αδιέξοδο είναι προφανές. Ούτε η Ελλάδα θα “χρεωκοπήσει” ούτε θα σωθεί από τον “ζουρλομανδύα” του μηχανισμού.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Αυγή στις 3 Απριλίου του 2011.

*Ο Γ. Σταθάκης διδάσκει Πολιτική Οικονομία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης